

Rasmus Willig, Ph.d., lektor ved Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi på Roskilde Universitet. Leder af Center for offentlige og privatansattes ytringsfrihed.

Tidligere formand for Dansk Sociologforening. Er en af arkitekterne bag Politikens kritiker- og debattørskole. Skriver i dag fast for Kristeligt Dagblad og Dagbladet Information.

Har skrevet (2007) Til forsvar for kritikken, (2009) Umyndiggørelse, (2013) Kritikkenes U-vending og (2016) Afvæbnet kritik. (2017): Hvad skal vi svare? (m Vetlesen) Seneste bog Flexisme (m Ejrnæs).

Har redigeret og skrevet introduktion til flere bøger. (2003) Axel Honneth, Behovet for anerkendelse, (2006) Axel Honneth, Kamp om anerkendelse, (2005) Social patologier (med Marie Østergaard) (2014) Hartmut Rosa: Fremmedgørelse og acceleration.

Hvorfor er kritik vigtig

- Svigt og fejl i den offentlige sektor kommer frem i lyset
- Fri demokratisk debat
- Skandaler kan undgås
- Ledere kan rette på de fejl der opstår
- Politikere kan gribe ind
- Konsekvenser af reformer synliggøres
- Borgere kan få bedre service
- Mere informeret debat om politiske prioriteringer

Hvordan hænger fleksibilitet og usikkerhed sammen

Former for fleksibilitet	Former for oplevet usikkerhed
Numerisk fleksibilitet	Jobusikkerhed; frygt for at miste arbejdet
Funktionel fleksibilitet	Jobfunktionsusikkerhed; frygt for omorganiseringer og omplaceringer
Udliciteringsfleksibilitet	Outsourcing-usikkerhed; frygt for konkurs og social dumping
Lønflexibilitet	Indkomstusikkerhed; frygt for manglende ferieindbetalinger, pension og løn
Accelerationsusikkerhed	Arbejdsusikkerhed; frygt for stress og for ikke at kunne følge med forandringerne
Arbejdstidsfleksibilitet	Arbejdstidsusikkerhed; frygt for skæve arbejdstider og manglende fuldtidsbeskæftigelse

Egen tilvirkning 2018

Fra Flexicurity over Flexploitation til Flexisme

Tabel 17.1. Skematisk oversigt over de teoretiske elementer i den historiske udvikling af de forskellige arbejdsmarkedsregimer

Dominerende arbejdsmarkedsregimer	Flexicurity	Flexploitation	Flexisme
Forskellige ideologiske fordringer	Kritisk attitude	Positiv attitude	Resilient attitude
Psykologiske former for selvforhold	Selvrealisering	Selvkritik	Selvcensur
Følelsesmæssige og sociale konsekvenser	Sikkerhed og fremskridt	Usikkerhed og utilstrækkelighed	Frygt og isolation

Tabel 16.1: Frygt for negative konsekvenser ved at ytre sig offentligt
(i procent)

	2010	2012	2013	2014	2016	2017
*DM			48			42
**FTF	50	53			60	
***FOA	68	79	80	68	68	63

*Kilde: Sørensen 2015 og DM Ytringsfrihedsundersøgelse 2013 & 2017

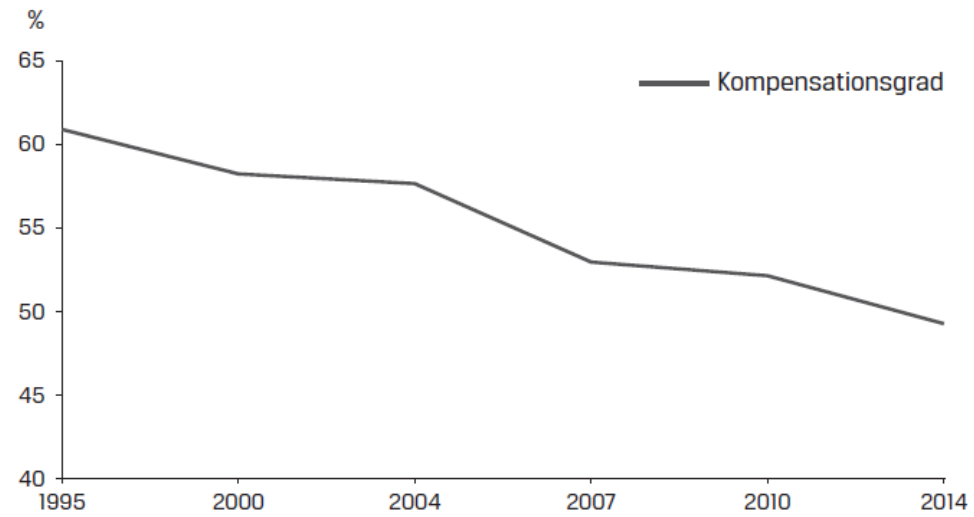
**Kilde: FTF-analyse 15.06.16 <https://www.ftf.dk/aktuelt/ftf-analyse/artikel/60-procent-af-ansatte-er-bange-for-at-ytre-sig/>

***Kilde: FOA-medlemsundersøgelser om ytringsfrihed på arbejdspladsen

Reformer af arbejdsmarkedet

- Velfærdsstat: Universelle social ydelser
- Social Investeringsstat: Investeringer i menneskers produktive potentiale
- Konkurrencestat: Øget konkurrence, stigende arbejdstempo, nye former for ledelse

Faldende kompensation

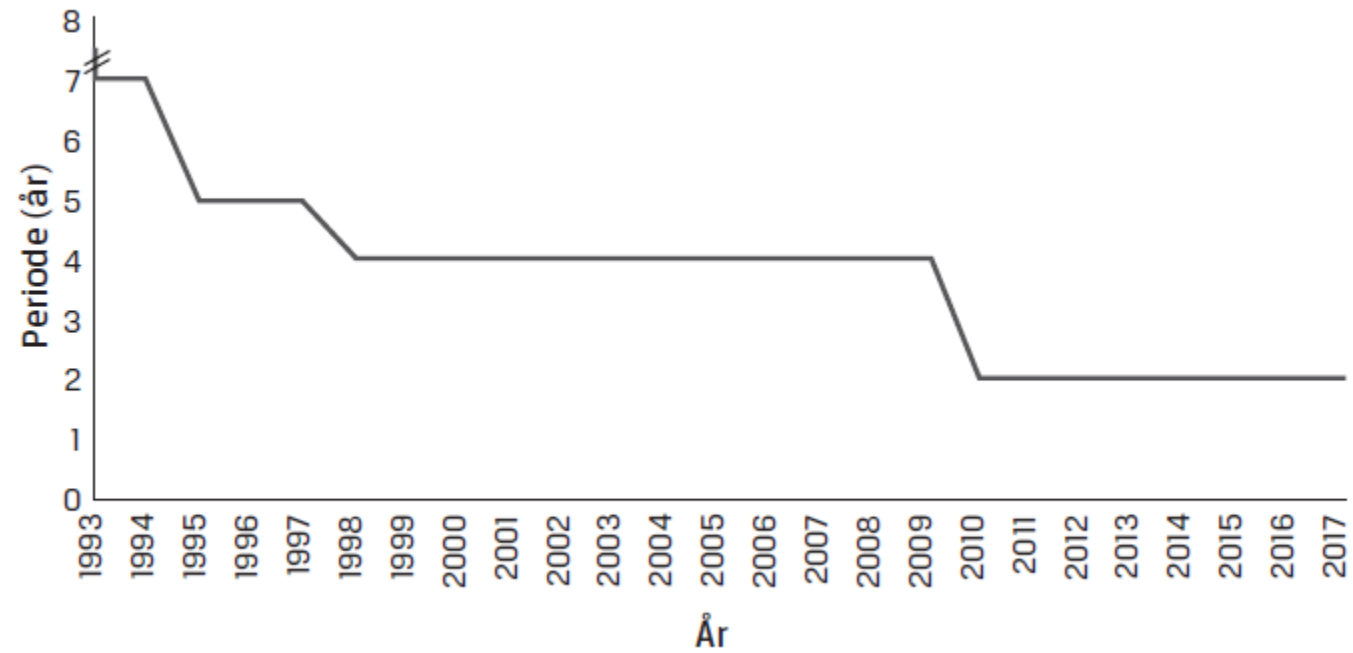

Anm.: Kompensationsgraden er beregnet på baggrund af den maksimale dagpengesats for fuldtidsledige i forhold til den gennemsnitlige årsløn på tværs af alle lønmodtagere efter arbejdsmarkedsbidrag, inklusive pension
Kilde: Danmarks Statistik, Luxembourg Income Survey og Finansministeriet (2004) *Svar på spm. nr. S 3893*

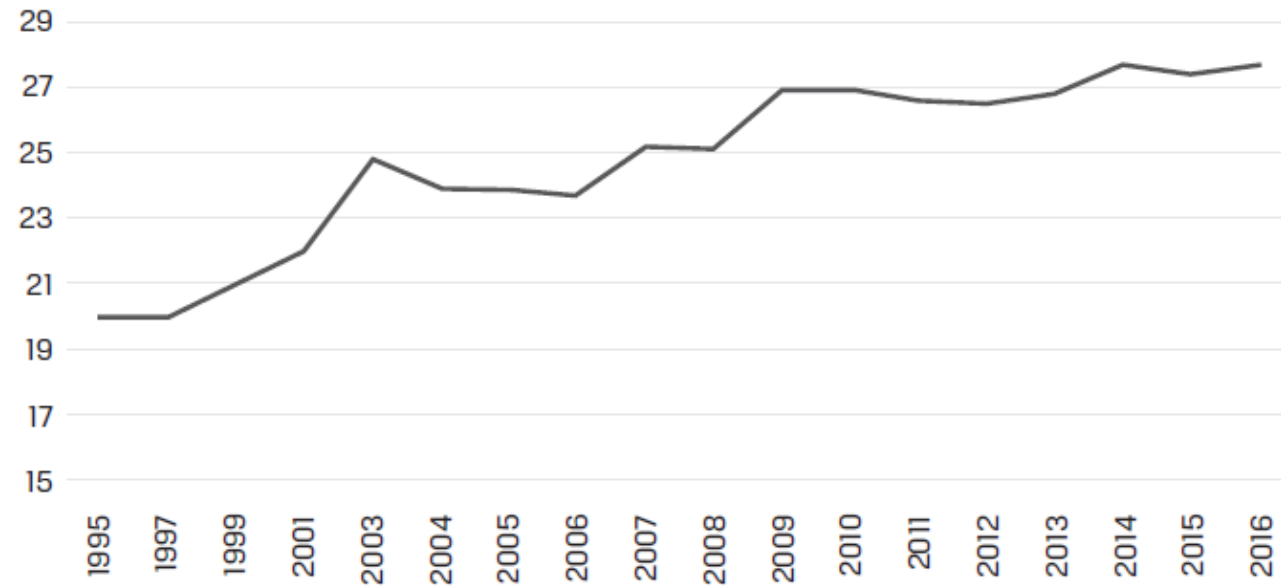
Figur 4.2: kompensationsgrad

Kilde: Cevea (2016)

Kortere dagpenge periode

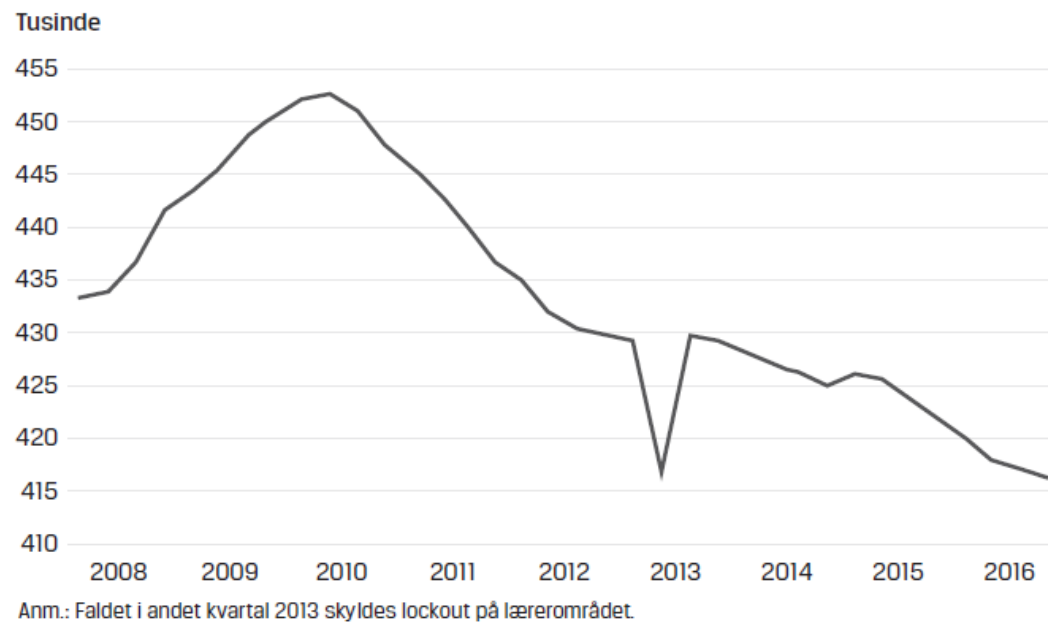
Større ulighed

Figur 4.4: Stigende ulighed i Danmark

Kilde: Eurostat: Gini coefficient of equivalised disposable income – EU-SILC survey [ilc_di12]. Extracted 25.05.18

Færre fuldtidsbeskæftigede i kommuner

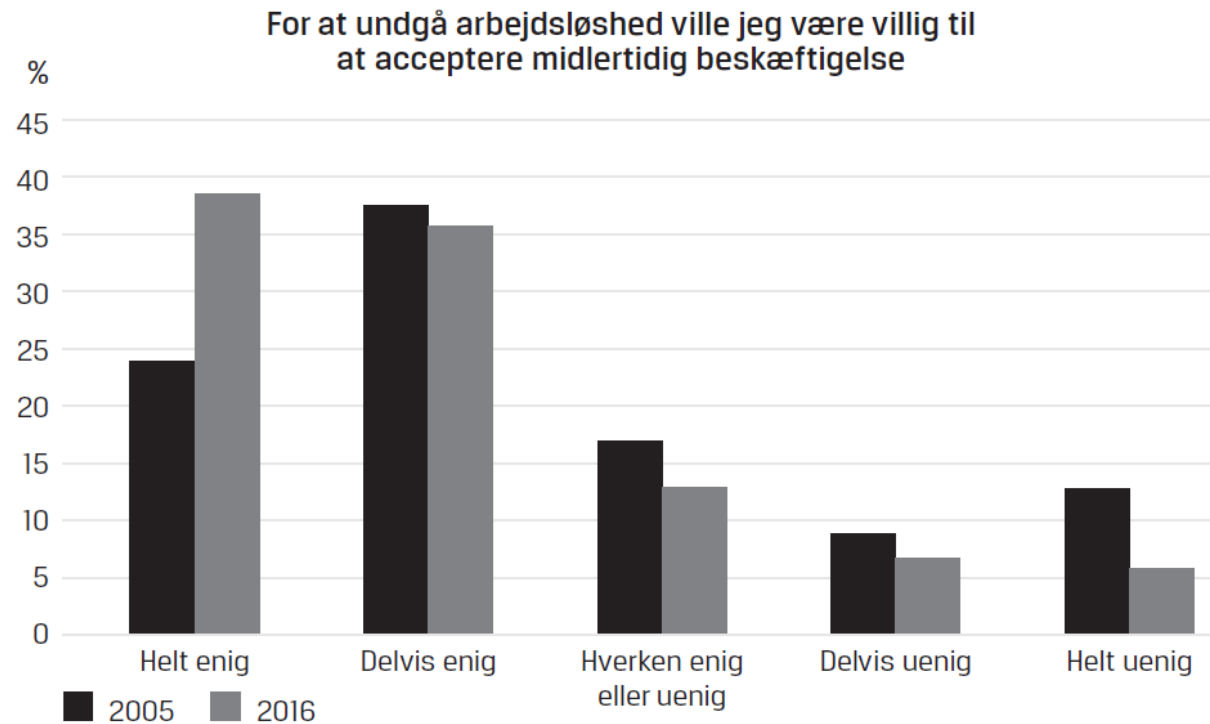
Figur 4.3: Fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere i kommuner

Kilde: Nyt fra Danmarks Statistik (2017). Link til denne udgivelse: www.dst.dk/nyt/22666

Fra velfærdsstat over social investeringsstat til konkurrencestat

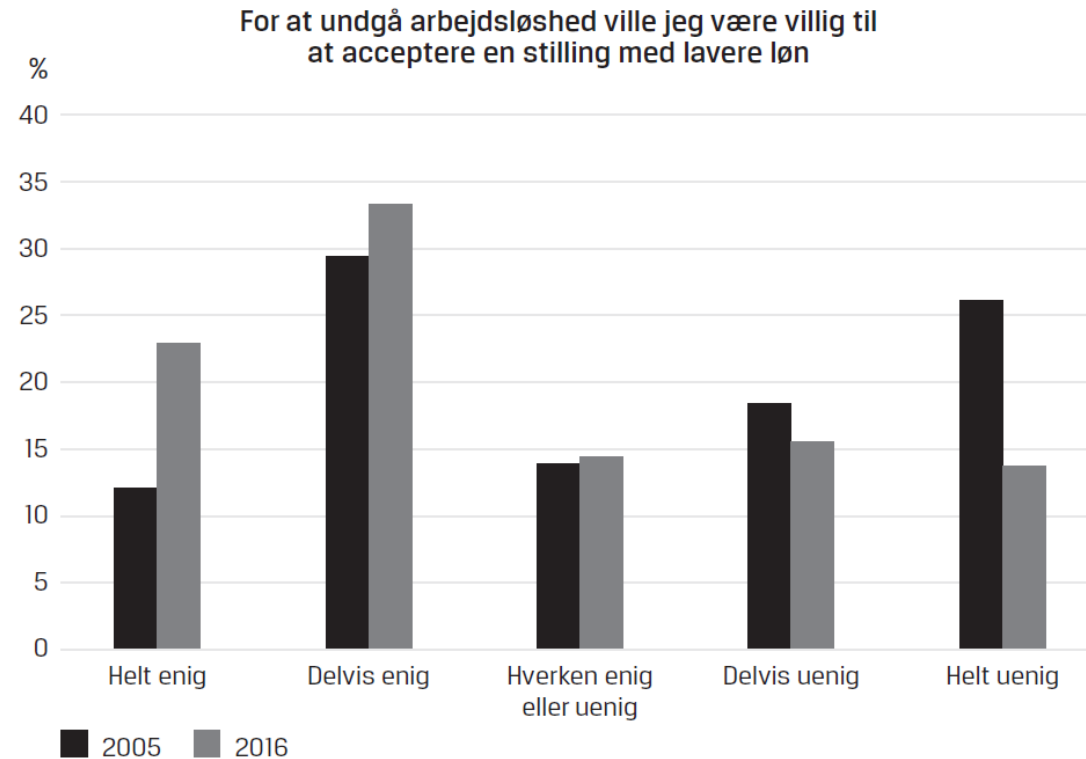
- Kortere dagpenge periode
- Lavere kompensation
- Højere pensionsalder
- Laver kontanthjælp
- Fald i kommunale ansatte
- Øget udlicitering
- Øget ulighed

Øget villighed til at acceptere midlertidig beskæftigelse

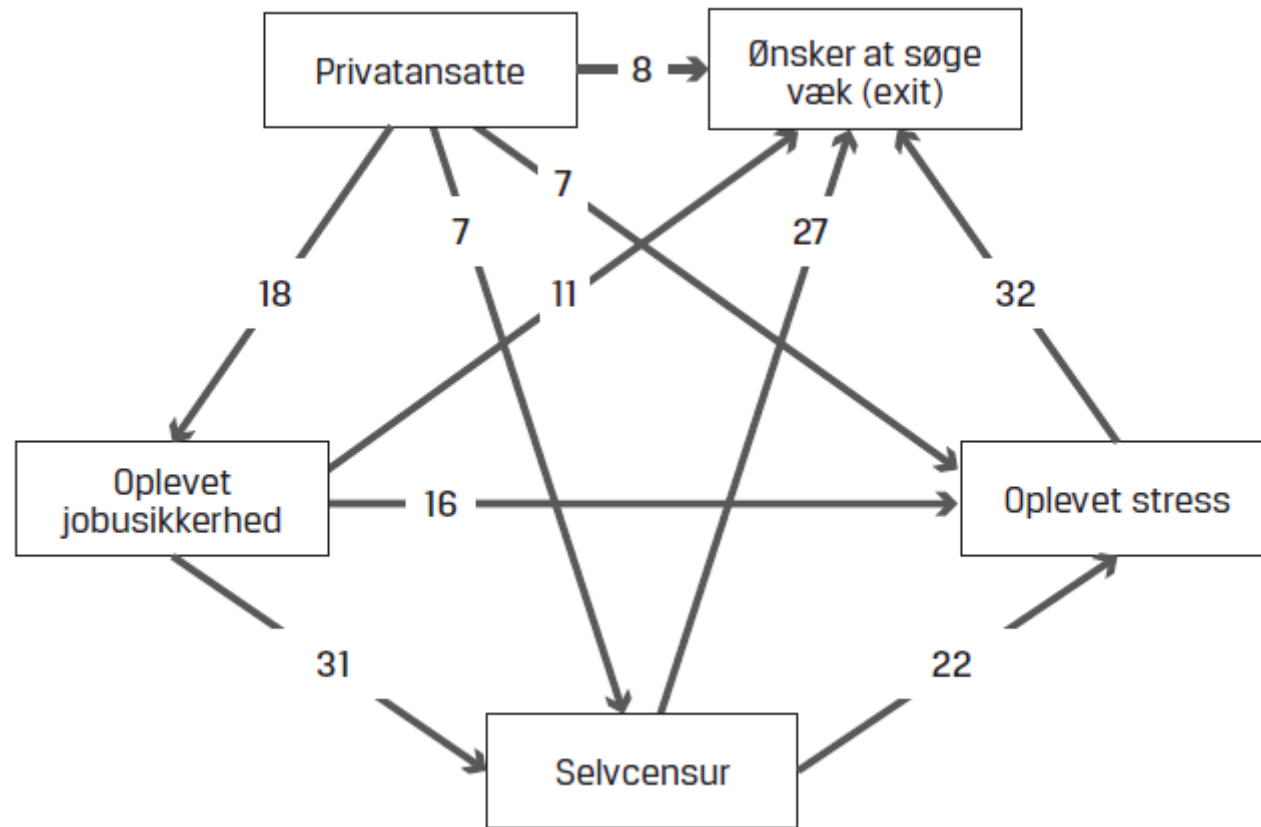

Egne beregninger på baggrund af ISSP-data
2016 n = 698
2005 n = 1155

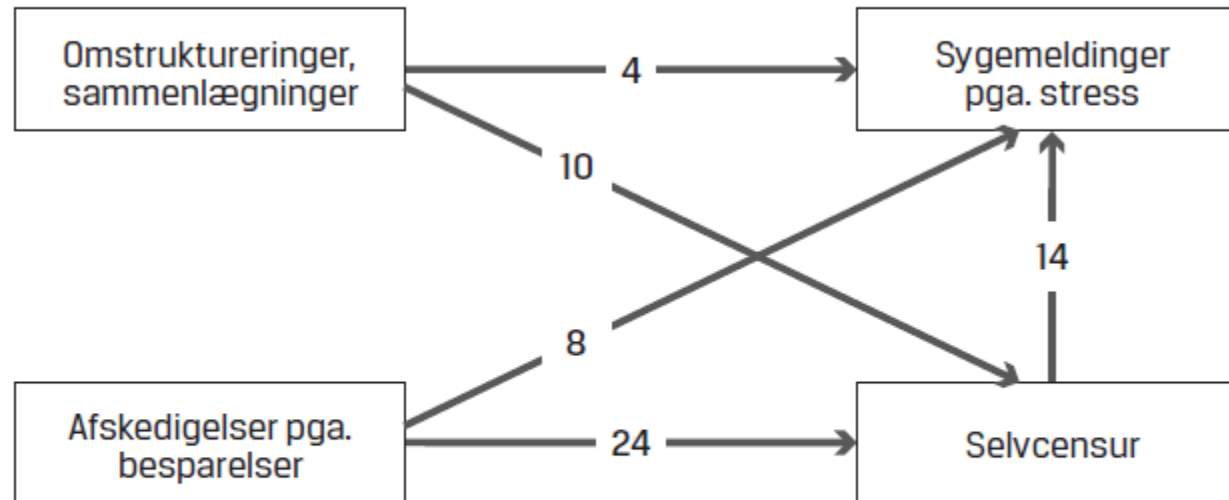
Øget villighed til at gå ned i løn for at undgå arbejdsløshed

Egne beregninger på baggrund af ISSP-data
2005 n= 1173
2016 n= 705

Afskedigelser, omstruktureringer, selvcensur og stress

Figur 15.4: Strukturel ligningsmodel. Afskedigelser, omstruktureringer, selvcensur og sygdom pga. stress

Men hvordan svare der på kritik?

- **"Negativitet avler negativitet"**
- **"Du skal gøre op med dig selv og overveje om der ikke er noget i vejen i privatlivet" "Du er da vist udbændt"**
- **"Det er altså kun dig, der mener at der er en konflikt"**
- **"Skal du have hjælp til at prioritere dine arbejdsopgaver?"**
- **"Behøver du at være en sådan betonsocialist?"**
- **"Du behøver jo ikke at kunne lide dit arbejde"**
- **"Er du ikke forandringsparat?"**
- **"Du skal være glad for at du har et arbejde"**
- **"Du er vist ikke helt fremme i skoen"**
- **"Har du nogen ide til hvad vi skal gøre ved det?"**

- "Du er et brokkehoved"
- "Hvad kan du selv gøre, for at få det bedre her?"
- "Du skal jo heller ikke være her til evig tid"
- "Hvis du er utilfreds, må du sige op. Ingen er uundværlige"
- "Du må ikke se problemer, men udfordringer"
- "Hvis du ikke er med, er du imod os"
- "Hvad har du selv gjort?"
- "Jeg tror snart vi skal have en samtale med HR, dig og mig"
- "Er du helt sikker på at du er kommet dig efter din sidste stressperiode?"
- "Du, hvordan går det på hjemmefronten?"
- "Jeg kan ikke lige genkende det du siger"
- "Har du forstået spørgsmålet"
- "Vær glad for at du overhovedet har et job"
- "Hvad er dit forslag? Hvad kan du gøre?"
- "Parker nu lige dine hjemlige problemer ved døren, før du går ind"

- **"Hvis du ikke kan klare at arbejde her, bør du finde et andet arbejde"**
- **"Ja, men det er jo et vilkår"**
- **"Sådan er det jo alle steder"**
- **"Det er noget vi er blevet pålagt"**
- **"Det er bestemt andet steds. Det har vi ikke nogen indflydelse på"**
- **"Sådan bliver det. Der er intet at gøre"**
- **"Det er en virkelighed vi ikke har indflydelse på"**
- **"Vi skal ikke bruge krudt på noget, vi alligevel ikke kan ændre"**
- **"Forandringerne er kommet for at blive, så I kan ligeså godt vende jer til det"**
- **"Det er jo et generelt problem, så det skal løftes et andet sted"**
- **"Det er et grundvilkår. Det må vi affinde os med"**
- **"Nu skal vi ikke gøre et større nummer ud af det"**

- **”Vær opmærksom på, at det bliver sagt på den rigtige måde”**
- **”Vær opmærksom på, hvordan du får det sagt”**
- **”Jeg hører hvad du siger og jeg tager det videre til den øvrige ledelse. Jeg kan ikke gøre mere. Vi må vente og se”**
- **”Jeg hører hvad du siger, men det er ikke min oplevelse”**
- **”Jeg høre hvad du siger, men det bliver ikke anderledes”**
- **”Jeg hører din kritik, men jeg kan ikke handle på den lige nu”**
- **”Nu møder jeg dig helt åbent med anerkendelse”**
- **”Nu arbejder vi ikke med problemer, kun med udfordringer”**

- **”Du må se det som en udfordring”**
- **”Hør lige hvad du siger: du er ikke anerkendende”**
- **”Nu har jeg hørt hvad I siger, så kan I godt gå”**
- **”Jeg synes ikke jeg bliver mødt med anerkendelse fra din side”**
- **”Jeg vil overhovedet ikke høre om problemer. Du skal komme med løsningsforslag”**
- **”Der findes andre steder, hvor du kan finde anerkendelse for dit arbejde”**
- **”Om du kan lide mig eller ej, så skal du være anerkendende”**
- **”Nu skal du passe på med, hvad du gør til et problem”**
- **”Nu står jeg og prøver at give jer noget ros – den synes jeg faktisk I skal tage imod”**

- **"Beslutningen er truffet højre oppe"**
- **"Det kommer fra øverste sted. Det er ude af mine hænder"**
- **"Har du overvejet at prøve med Sindsro-bønnen?"**
- **"Du skulle ta' at arbejde med dig selv, f.eks. begynde på mindfulness"**
- **"Det er bestemt ovenfra. I skal ikke brokke jer til mig"**
- **"Det er bestemt oppefra. Det er en skal-opgave"**
- **"Kom med løsningsforslag, fremfor kritik"**
- **"Nu skal vi altså prøve at være positive"**
- **"Nu skal vi passe på vi ikke smitter hinanden ved negativ tænkning"**
- **"Du taler tingene ned. Tal dem op"**
- **"Du skaber en negativ stemning"**
- **"Vær opmærksom på hvordan du omtaler problemet, du smitter de andre"**